

Eindronde Nationale Aardrijkskunde Olympiade 2019

Opgavenboekje

Inhoud	pagina
Aanwijzingen voor de kandidaten	2
A Klimaatverandering	3
B Het Nord-Stream project	4
C Electorale geografie	5
Verantwoording	7

Aanwijzingen voor de kandidaten

Deze toets bestaat uit drie vraagstukken, elk met een aantal deelvragen.

Het totaal aantal te behalen scorepunten is 49.

A	Klimaatverandering	17p
B	Het Nord-Stream project	14p
C	Electorale geografie	18p

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden en dergelijke) dan worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Bij de 'uitlegvragen' wordt gelet op de volledigheid van de uitleg. Bij een volledige uitleg moet je een oorzaak en een gevolg daarvan geven. Voor zo'n volledige uitleg krijg je 2 scorepunten. Voor een uitleg die gedeeltelijk juist is, kan de beoordelaar 1 scorepunt toekennen. Zorg dat je uitleg zo beknopt mogelijk is.

Bij 'beredeneer-' en 'beschrijfvragen' moet je antwoord meestal bestaan uit een aantal stappen. Aan het aantal scorepunten kun je zien hoeveel stappen er gegeven moeten worden.

Schrijf alle antwoorden met het bijbehorend nummer op je antwoordblad. Gebruik voor elk vraagstuk (A tot en met C) een nieuw antwoordblad.

Gebruik bij deze toets De Grote Bosatlas 55e editie en het bijgeleverde bronnenboekje. Bij elke vraag kun je desgewenst gebruik maken van de atlas.

Bij elk vraagstuk begint de nummering van de bronnen met 1. De bronnen zijn dus niet doorgenummerd.

Het gebruik van kladpapier, rekenmachine en geodriehoek / liniaal is toegestaan.

Je hebt voor deze toets 120 minuten de tijd.

Succes!

Opgave A Klimaatverandering

Bij dit vraagstuk horen de bronnen in het bronnenboekje bij A.

Gebruik de bronnen 1 en 2.

De vier foto's in bron 2 geven een impressie van onderzoeksmethodes waarmee klimaatverandering onderzocht wordt.

- 3p 1 Geef aan
- welke foto een impressie geeft van een onderzoeksmethode waarmee *snowball earth* onderzocht kan worden;
 - welke foto een impressie geeft van een onderzoeksmethode waarmee de ijstijden uit het Kwartair onderzocht kunnen worden;
 - welke twee foto's een impressie geven van onderzoeksmethodes waarmee het klimaat in de Kleine IJstijd onderzocht kan worden.

Gebruik bron 1 en de atlas.

Zo'n 700 miljoen jaar geleden was de aarde bijna volledig bedekt met ijs: *snowball earth*.

- 3p 2 Beschrijf in drie stappen het ontstaan van *snowball earth* met behulp van de theorie over de platen tektoniek.

Het Pleistoceen wordt gekenmerkt door een cyclische afwisseling van glacialen en interglacialen.

- 2p 3 Leg het ontstaan van de cyclische afwisseling van glacialen en interglacialen in het Pleistoceen uit.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

Gebruik bron 3 en de atlas.

Sinds 1970 is de aarde gemiddeld 0,8 °C warmer geworden. De regionale verschillen zijn echter groot. Het noordelijk halfrond warmt - vooral in het noordpoolgebied - sneller op dan het zuidelijk halfrond.

- 2p 4 Geef twee oorzaken waardoor het noordelijk halfrond sneller opwarmt dan het zuidelijk halfrond.

Gebruik bron 4 en de atlas.

Door het smelten van ijskappen en gletsjers krijgt de wereld over het algemeen te maken met zeespiegelstijging. De kustgebieden in het noorden van Canada en Groenland kunnen echter te maken krijgen met relatieve zeespiegeldaling.

- 2p 5 Leg uit dat kustgebieden in het noorden van Canada en Groenland te maken kunnen krijgen met relatieve zeespiegeldaling.
Je uitleg moet een oorzaak-gevolgrelatie bevatten.

In het klimaatsysteem zitten terugkoppelingsmechanismen. Positieve terugkoppelingen in het klimaatsysteem zijn zichzelf versterkende processen. Het ontdooien van gebieden met permafrost is daar een voorbeeld van.

- 2p 6 Beschrijf het terugkoppelingsmechanisme op het klimaatsysteem van het ontdooien van permafrost.

Een snelle opwarming van de aarde kan uiteindelijk leiden tot een plotselinge temperatuurdaling in West-Europa.

- 3p 7 Beschrijf in drie stappen dat een snelle opwarming van de aarde kan leiden tot een plotselinge temperatuurdaling in West-Europa.

Opgave B Het Nord-Stream project

Bij dit vraagstuk horen de bronnen in het bronnenboekje bij B.

Gebruik bron 1.

De Nord-Stream aardgasleidingen liggen midden in de Oostzee. De aanleg van de kortere route langs de kust zou goedkoper zijn geweest.

- 2p 8 Beredeneer waarom de aardgasleidingen toch midden in de Oostzee aangelegd zijn.

Gebruik de bronnen 2 en 3

De helft van het aardgas in Duitsland komt uit Rusland. De Europese Unie stelt dat een economische grootmacht als Duitsland voor zijn gasvoorziening te veel afhankelijk wordt van Rusland.

- 2p 9 Geef twee argumenten waarmee Duitsland de stellingname van de Europese Unie kan weerleggen.

Gebruik de atlas.

Rusland beschouwt zichzelf op het wereldtoneel als een belangrijk centrumland.

- 2p 10 Toon met behulp van economische relaties met andere landen aan dat de positie van Rusland in het wereldsysteem niet overeenkomt met een centrumland.

Gebruik bron 1 en de atlas.

Zowel de Verenigde Staten, als een aantal Europese landen staan niet positief tegenover het Nord-Stream 2 project.

- 4p 11 Geef
- een reden waarom de Verenigde Staten niet positief tegenover het Nord-Stream 2 project staan.
 - aan welke groep Europese landen niet positief tegenover het Nord-Stream 2 project staan.
 - twee redenen waarom deze groep Europese landen niet positief tegenover het Nord-Stream 2 project staan.

Gebruik bron 4.

Conventionele aardgasvelden kunnen ontstaan wanneer drie op elkaar liggende aardlagen met elk een specifiek kenmerk geplooid zijn.

- 4p 12 Beschrijf het ontstaan van conventionele aardgasvelden. Betrek in je beschrijving een specifiek kenmerk van elk van de drie verschillende aardlagen én de noodzaak van plooiing.

Opgave C Electorale geografie

Bij dit vraagstuk horen de bronnen in het bronnenboekje bij C en een uitwerkbijlage.

Gebruik de bronnen 1 en 2 en de atlas.

De fantoomgrens die is terug te voeren tot de Tachtigjarige Oorlog is door Josse de Voogd in bron 2 zichtbaar gemaakt. In het gebied ten zuidoosten van deze grens stemmen mensen anders dan in het gebied ten noordwesten van deze grens.

- 2p 13 Beredeneer dat deze fantoomgrens in het stemgedrag nog steeds zichtbaar is.

Gebruik bron 3 en de atlas.

In het stemgedrag kun je twee banden onderscheiden die dwars door Nederland lopen en elkaar kruisen. De eerste band loopt ongeveer van Zeeland tot Zwolle. De tweede band loopt ongeveer van Alkmaar tot Nijmegen.

- 4p 14 Geef voor elk van deze banden aan
- op welke twee politieke partijen daar relatief veel gestemd wordt;
 - waarom daar zo veel gestemd wordt op deze partijen.

Gebruik de atlas.

Op het kruispunt van de twee banden liggen de gemeentes Wageningen en Neder-Betuwe. Hoewel de gemeentes aan elkaar grenzen, is het stemgedrag zeer verschillend. Dat is opvallend, omdat overgangen in de geografie vaak diffuus zijn.

- 2p 15 Geef twee lokale oorzaken die bijdragen aan het sterk verschillende stemgedrag in deze gemeenten.

Gebruik bron 3 en de atlas.

In het noorden van Nederland is in bron 3 een grens te onderscheiden. Ten westen van deze grens is in 2017 vooral op VVD en D66 gestemd. Ten oosten van de grens is vooral op SP en PVV gestemd. Deze grens valt samen met een grens tussen twee landschappen.

- 2p 16 Geef aan
- welke twee landschappen dit zijn;
 - waarom aan weerszijde van deze grens zo verschillend gestemd wordt.

Gebruik bron 4.

Het stemgedrag verschilt in de steden van wijk tot wijk.

- 3p 17 Neem onderstaande tabel over op je antwoordblad en vul deze met onderstaande vijf combinaties verder in.
- PVV, SP en PvdA – gemiddeld en PVV
 - VVD, CDA en PVV – VVD, D66 en GroenLinks
 - GroenLinks en D66

wijk	Partijen waar relatief veel op gestemd is. De partij met de meeste stemmen staat als eerste genoemd.
19 ^e -eeuwse ring	
jarendertigwijk	– VVD, D66 en GroenLinks
jarenzestig- en jarenzeventigwijk	
bloemkoolwijk	
omringend dorp	
elitedorp	

Gebruik de atlas.

De electoraal geograaf Josse de Voogd tekende ook een kaart waarin hij Nederland opdeelde in een aantal regio's. Vijf van deze regio's zijn:

- bloeistad: steden met veel economische groei en bevolkingsgroei
- tussenrand: gebieden met groeikernen die rondom bloeistad liggen, maar minder economische groei kennen.
- bloeiland: half verstedelijkte gebieden met een relatief welvarende bevolking
- stabiel land: plattelandsgebieden waar overwegend behoudend gestemd wordt
- randland: perifere gebieden in Nederland

- 5p 18 Maak op bijlage 1 een kaart waarop je Nederland opdeelt in deze vijf deelgebieden.
Maak daarbij ook een legenda.

